

WARSBURG INSTITUTE
FBH 270

KROLL. ANALOGIA SHAEFF.

30/
1534

F
B
H
Wissenschaftliche Beilage 270

zum

Vorlesungsverzeichniss

der

Universität Greifswald,

Ostern 1901.

Analecta Graeca

scripsit

Guilelmus Kroll.

Greifswald.

Druck von Julius Abel.

1901.

UNIVERSITY OF LEEDS
BIRKBECK INSTITUTE

L

Vere anni superioris pervenit in museum Berolinense fragmentum papyraceum emptum a Borchardtio, quod inventum esse dicitur in vico Aschmunein. Altum est cm 12, latum circiter 11; a parte laeva margo extat incolumis cm 3. Scriptura est magna sed omni pulchritudinis specie carens, quam saeculo quarto tribuendam esse censeas. In parte postica quae extant admodum pallida pertinent ad documentum aliquod; ductus nitidiores nec tamen (id quod primo obtutu putaveris) vetustiores quam qui in parte sunt antica [Legi v. 4 ασιν 7 υπόλλου 8 τηγηγε 9 εσασαιωσος 10 ὡν ποιμενος 11 νευπροσθετησ]. Papyro non semel inspecta perspexisse mihi visus sum haec:

1	ΡΟΛΟΓ . . .
1a	ΟΥΡΑΝ . . . ΙΡΤΗ . ΕΤΑ . . .
2	ΑΡΧΑΙΗΜ . . .
3	ΦΕΓΓΟΣ . . . ΤΙΖΟΥ . ΑΝΕΚ . . .
4	ΗΡΟΣΘΕΤΑΘ . . . ΟΥΤΕΤΑ
5	ΓΑΙΑΚΑΙΗΡΙ . Ε . ΕΙΑΛ . . .
6	ΟΥΠΩΔΑΚΟΙΜΗΤΟΙΟΦΟΡ . . .
7	ΟΥΔ' ΑΥΤΟΣΦΑΕΘΩΝ . . .
8	ΝΥΚΤΙ . ΕΩΝΑΛΑΗΚΕΚΕ . . .
9	ΦΟΙΒΟΣΗΠΕΙΡΑΝΕΤΙΔΑΕΝ . . .
10	ΤΑΥΤΑΣΟΙΑΕΙΣΩΤΕΡΨΙ . . .
11	ΠΑΗΣΙΦΑΗΣΕΨΑΓΣ . . .
12	ΣΩΝΚΛΕΟΣΑΓΓΕΛΛ . . .
13	ΟΘΟΣΑ . . .
14	. . . ΣΕΤΕΕΣΣΙ . Ε . . .
15	. . .

In v. 1 initio partes inferiores quinque litterarum supersunt, quarum primae fortasse fuerunt E M; totus olim versus scriptura impletus fuit. 1a postea inter 1 et 2 insertus, ductus minores, nec in parte dextra quicquam scriptum fuit. ante P verisimile

T et proclive supplere [ἀστρολογία]. Et cum principium carminis nos tenere ex v. 11.13 appareat, in v. 1 nomen auctoris fuisse harioleris. 2 post N fuit O aut Ω; ante I fort. K: σκιρτη- facile occurrit, nisi κυρτ- scrispsit pro κυρτ- (cf. v. 10). 3 M non plane certum, etiam N fuisse potest. 4 ante TIZ primo fuit MA ut vid., sed ductibus nonnullis superpositis (K? ΙΣ? KP?) sic deletum est, ut quid voluerit librarius plane nescias; certe non est ἀκοντίζει- neque ἀπαρτίζει. 5 fort. ΓΑ voluit, non TA, et P ex Θ fecit, ut sit πρόσθε γάρ; post TA nullae iam litterae fuisse videntur; quod si verum est, archetypon sive mutilum sive lectu difficile fuit. 6 ΓΑΙΑ potius quam ΜΙΑ; ΗΡΙΓΕΝΕΙΑ extitisse censendum est, sed pro Γ est foramen, pro N Θ potius legi, etsi N fuisse potest. 7 post ΦΟΡ dispexi ΑΥ, certe non ΑΣ. 8 in fine post ΚΝ esse videtur ΑΝ. 9 ante ΕΩΝ quod est, P aut Φ et esse et non esse videtur; et supra lineam aliquid Υ litterae simile appetit; Θέων vel δέων fuisse suspiceris. Post KE dispexi . A, ante A fort. fuit P. 11 in fine N verisimile. 12 in fine E fuisse potest. 13 post ΔΔ ut vid. O. 14 ΠΟΘΟΣ ut vid., deinde AP? quae sequuntur, correcturam passa sunt.

Receptis igitur eis quoque, quae non prorsus certa sunt, hunc exhibeo contextum:

- 1 ἐμ . . .
- 1a [ἀστρολογία] . . .
- 2 οὐραν . . . ἡρτη . ετα . . .
- 3 ἀρχαίνη . . .
- 4 φέγγος . . . τίζου[σ]ανεκ . . .
- 5 πρόσθε γάρ . . . οὔτε τὰ
- 6 γαῖα καὶ ἡρ[γ]έ[ν]εια λ . . .
- 7 οὐπω ἀκοιμήτοιο φορ . . .
- 8 οὖδ' αὐτὸς Φαιστῶν ἀν . . .
- 9 νυκτὶ . ἔων ἀλαζῆ κεκε . . .
- 10 Φοῖβος ἐπει β' ἀνέτιλλεν . . .
- 11 ταῦτά σοι δείσω τέρψιν . . .
- 12 πλησιφαῖς ἔψυχοις . . .
- 13 σὸν κλέος ἀγγέλλ . . .
- 14 . . . πόθος ἀρ . . .
- 15 ζ ἐτέεσσι . ε . .

De his laciniis quamquam difficillimum est aliquid certi aut verisimile statuere, tamen conandum est aliquam saltem sententiam restituere. Videtur igitur poeta v. 5 sqq. dixisse, olim non fuisse hanc totam mundi et siderum temperationem: ergo id, quod carmine

celebratus erat (v. 11), ad mundi creationem pertinuisse censeas. Quod genus carmina quantopere adamarint Alexandrini, satis notum; vide quae Silenum id est Cornelium Gallum canentem inducat Verg. ecl. 6,31 (cf. Apoll. Rh. I 496 Verg. Aen. I 741), vide Ovidii metamorphoseon exordium. Timaei potius Platonici vestigia nostrum secutum esse vix conicias; quamquam summa admiratione Timaeum legerunt interpretati imitati sunt (v. g. cf. libellum Hermeticum qui inscribitur Κόρη κόσμου, cuius fragmenta ampla conservavit Stobaeus I 385,12 sqq., in quibus haec est dei summi ad ceteros oratio p. 402,4: Ὅτεοι . . . μέχρι πότε τῆς ἀνεπιγνώστου ταῦτης δεσπόσομεν ἡγεμονίας; μέχρι πότε ἀθεώρητα γενήσεται ταῦτα ἥλιψ καὶ σελήνη; ἔκαστος ἡμῶν ἐφ' ἔστι φράσις . . . ἀπιστος τοῖς μεταγενεστέροις μῦθος [δὲ] δοξάτω χάρος εἶναι· ἔρχων ἀπτεσθε μεγάλων, ἐγὼ δὲ αὐτὸς ἀρξομαι πρῶτος'. Eiπε, καὶ εὐθέως κοσμικῶς τῆς ἔτι μελαίνης ἐνώσεως διάστασις ἐγένετο, καὶ ἐφάνη μὲν οὐρανὸς ἀνω, συγχέκοσμημένος τοῖς ἔστιοι μυστηρίοις πᾶσι· κραδινομένη ἔτι γῇ ἤλιοι λάμψαντος ἐπάγγη καὶ ἐφάνη πᾶσι τοῖς περὶ αὐτὴν συγχέκοσμημένη καλοῖς.). Et fortasse de caeli tantum structura siderumque caelestium fabricatione locutus est, fortasse ab astronomia ad astrologiam delapsus est, ut nostrae aetatis utar vocabulis; veteres enim haec non discreverunt — sed nolo altius ad hariolationes descendere. Maximas quae in v. 8 sqq. insunt difficultates non sum celaturus. In v. 11,13 deum aliquem, ut par est in exordio, alloqui putaverim poetam; sed valde turbor v. 12 inter utramque allocutionem interposito. Et fortasse in cistulis musei Berlinensis alia latent eiusdem carminis fragmenta, quibus detectis plura enucleare poterimus; in praesenti haec, quantulamque sunt, publicasse satis sit.¹⁾

II.

Procli Platonici fragmentum ut e tenebris mihi liceat eripere, summa in me Francisci Cumont benevolentia factum est, qui in exemplari Jamblichi a Ficino versi a se empto (Lugduni apud Ioan. Tornaeium. 1570) inventum benigne ad me misit. Prima editio, quam quidem norim, Aldina est anni 1497 ab Hainio II 153 descripta, quam e bibliotheca Berolinensi huc missam inspexi. In ea Jamblichi de mysteriis Aegyptiorum librum a Ficino translatum excipiunt 'Excerpta Marsilii Ficini ex graecis Procli commentariis in Alcibiadem Platonis primum', quorum 'Finis' hoc ipso vocabulo

¹⁾ Alteram papyrus, quam hoc loco editurus eram, non mea culpa n scrinio retinere cogor.

indicatur. Sequitur fol. h 7 'Opus Procli de sacrificio' tres complens paginas (des. fol. h 8 v), quod in indice appellatur 'de sacrificio et magia'. Quod quamquam graece quod sciam nusquam extat, tamen non dubito, quin Ficinus in codice aliquo invenerit excerptum Ηρόκλου περὶ θυσιῶν, desumptum fortasse ex eius libris περὶ ἀγωγῆς vel περὶ μυθικῶν συμβόλων; similiter etiam ex commentariis ad oracula frustula quaedam in codice Vatic. 1026 servata sunt (ed. A. Jahn. Halis 1891. Pitra anal. V 2, 192). Quod cum Ficinus admodum fideliter interpretatus sit, rursus in Graecam linguam verti, cum in nonnullis saltem Procli verba recuperari posse et non sine utilitate recuperari existimarem. Ficini additamenta cancellis inclusi.

Opus Procli de sacrificio et magia interprete Marsilio Ficino Florentino.

Quemadmodum amatores ab ipsa pulchritudine, quae circa sensum appareat, ad divinam paulatim pulchritudinem ratione progrediuntur, sic et sacerdotes antiqui, cum considerarent in rebus naturalibus cognationem quandam compassionemque aliorum ad alia et manifestorum ad vires occultas et omnia in omnibus invenirent, sacram eorum scientiam considerunt. agnoverunt enim et in infimis supraemis et in supremis infima: in caelo quidem terrena secundum causam modoque caelesti; in terra vero caelestia, sed modo terreno. nam unde putamus plantas illas, quas heliotropias nominant [id est solisequas], ad solis motum solem versus moveri, sed selenotropias [id est lunisequas] ad lunam verti? nempe cuncta precantur hymnosque concinunt ad ordinis sui duces; sed alia quidem intellectuali modo, alia rationali, alia

"Ωσπερ οἱ ἑρακλαι ἡπ' αὐτοῦ τοῦ περὶ τὴν αἰσθησιν φαινομένου κάλλους πρὸς τὸ θεῖον κατὰ μικρὸν κάλλος ὅδῷ προβαίνουσιν, οὕτω καὶ οἱ παλαιοὶ Ἱερεῖς θεωροῦντες ἐν τοῖς φυσικοῖς συγγένειάν τινα καὶ συμπάθειαν ἀλλων πρὸς ἄλλα καὶ τῶν ἐμφανῶν πρὸς τὰς ἀφανεῖς δυνάμεις καὶ εὑρίσκοντες πάντα ἐν πᾶσιν τὴν Ἱεράν αὐτῶν ἐπιστήμην κατέστησαν. ἀνέγνωσαν γάρ ἐν τοῖς κατωτάτοις τὰ ἀνύπατα καὶ ἐν τοῖς ἀνωτάτοις τὰ κατώτατα, ἐν μὲν οὐρανῷ τὰ χθόνια κατ' αἰτίαν καὶ τρόπον οὐράνιον, ἐν δὲ γῇ τὰ οὐράνια, ἀλλὰ τρόπον χθόνιον. πόθεν γάρ οἱώμεθα τὰ φυτά ἔκεινα, ἢ ἥλιοτρόπια καλοῦσιν, κατὰ τὴν ἥλιου κίνησιν πρὸς ἥλιον κινεῖσθαι, τὰ δὲ σεληνοτρόπια πρὸς σελήνην τρέπεσθαι; ή πάντα εὑχεται καὶ ὅμινους ἃδει πρὸς τοὺς τῆς αὐτῶν τάξεως ἡγεμόνας, ἀλλὰ τὰ μὲν νοσητὸν τρόπον, τὰ δὲ νοερὸν, τὰ δὲ φυσικόν, τὰ δὲ αἰσθητόν. διὸ τὸ ἥλιοτρόπιον δητίνα δύναται τρόπον πρὸς ἥλιον κινεῖται. καὶ

naturali, alia vero sensibili modo.
 itaque solisequa quomodocunque potest, movetur ad solem; ac si quis posset audire pulsationem ab ea in aëre circuitu factam, profecto illum quendam per eiusmodi sonum erga regem suum compositum animadverteret, qualcumque potest planta confidere. quamobrem in terra quidem aspicere licet solem et lunam,
 sed pro qualitate terrena; in caelo autem plantas omnes et lapides et animalia pro caelesti natura vitam habentia intellectualem. quae quidem veteres contemplati aliis caelestium alia terrenorum adhibuerunt, unde divinas virtutes in locum inferiorem ob quandam similitudinem deduxerunt; nempe similitudo ipsa sufficiens causa est ad res singulas invicem vinciendas. si quis enim canabim sive papyrus calefaciat, deinde subigat lucernae proximae, etiam si non tangat, videbit subito accensam canabim, quamvis non tetigerit ignem, accessionemque desuper ad inferiora descendere. comparemus igitur canabim calefactam sive papyrus cognitioni cuidam inferiorum ad superiora, appropinquationem vero eius ad lucernam opportuno usui rerum pro tempore, loco, materia; processum ignis in canabim praesentiae divini luminis ad id, quod potest capere; accessionem denique cannabis deificationi mortarium materialiumque illustrationi,

εἰ τις δύναται ἀκούειν τὴν πληρὴν τὴν ἀπ’ αὐτῆς ἐν ἀέρι τῇ περιδινήσει γενομένην, δηλονάτι αἰσθοῖτ’ ἀν τῆς φωνῆς τῆς ὑπ’ ἔκεινου τῷ αὐτοῦ βασιλεῖ προσενεγχθείσης, ὅποιαν φυτὸν οἴναι δύναται. διὰ τοῦτο ἐν γῇ μὲν ὅραν ἔξεστιν θῆλιον καὶ σελήνην, ἀλλὰ κατὰ ποιότητα χθονίαν, ἐν οὐρανῷ δὲ φυτὰ πάντα καὶ λίθους καὶ ζῷα κατὰ τὴν οὐρανίαν φύσιν ζωὴν ἔχοντα νοεράν. ταῦτα μὲν οἱ παλαιοὶ θεωρήσαντες ἄλλοις τῶν οὐρανίων ἀλλὰ τῶν χθονίων προστίγηκον, οὕτων τὰς θείας δυνάμεις εἰς τὸν κατωτέρῳ τόπον διά τινος ὅμοιότητος κατήγαγον· ηγέροντες δὲ τὸν οὐρανὸν τὴν θερμαίνοντας, εἴτα οὐπάροι λύχνῳ προσεχεῖ, κανὸν μὴ θήγη, διψεῖται ἔξατφης ἀνακεκαυμένην τὴν κάνναβιν, κανὸν εἰ μὴ ἔθιγε τοῦ πυρός, καὶ τὴν ἀνάκαυσιν δυναθεῖν εἰς τὰ κάτω οὐποβαίνουσαν. συμβάλλουμεν οὖν τὴν κάνναβιν τὴν θερμανθεῖσαν ἡ τὴν πάπυρον συγγενεῖς τινὶ τῶν κατωτέρων πρὸς τὰ ἀνώτερα, τὴν δὲ προσαγωγὴν αὐτῆς τὴν πρὸς τὸν λύχνον ἐπιτιγδείη τῶν πραγμάτων χρείᾳ κατὰ χρόνον, τόπον καὶ θήγην, τὴν τοῦ πυρὸς εἰς τὴν κάνναβιν πρόβασιν τῇ τοῦ θείου φωτὸς πρὸς τὸ χωρεῖν δυναμένον παρουσίᾳ, τὴν ἀνάκαυσιν τελευταῖον τῆς καννάβεως τῇ ἀποθεώσει τῶν θυητῶν καὶ τῇ ἐλλάμψει τῶν ὄλικων, ἢ λοιπὸν ἀνω φέρεται ὅμοιως τῇ καννάβει τῇ ὑφηγματικῇ διά τινα θείου σπέρματος μέθεξιν.

70 quae deinde feruntur sursum
instar accensae canabis ob quan-
dam seminis divini participa-
tionem. quid vero de loto dicam?
lotus implicat quidem in se folia
75 ante solis exortum, oriente vero
sole explicat paulatim, et quatenus
sol ad medium caeli ascendit
plagam, eatenus pandit folia;
quatenus vero a medio petit
80 occasum, gradatim folia con-
trahit: videtur haec non minus
dilatatione contractioneque foli-
orum honorare solem, quam
homines genarum gestu motuque
85 labiorum.

Non solum vero in plantis,
quae vestigium habent vitae, sed
etiam in lapidibus aspicere licet
imitationem et participationem
90 quandam luminum supernorum,
quemadmodum helitis lapis radiis
aureis solares radios imitatur.
lapis autem, qui vocatur caeli
oculus vel solis oculus, figuram
95 habet similem pupillae oculi,
atque ex media pupilla emicat
radius. lapis quoque selenites
[id est lunaris] figura lunae
corniculari similis quadam sui
100 mutatione lunarem sequitur
motum. lapis deinde helioseleucus
[id est solaris lunarisque] imitatur
quodammodo congressum solis et
lunae figuratque colore. Sic
105 divinorum omnia plena sunt,
terrena quidem caelestium, cae-
lestia vero supercaelestium, pro-
ceditque quilibet ordo rerum
usque ad ultimum. quae enim

τις δὲ περὶ τοῦ λωτοῦ λέγωμεν;
όλωτὸς συμπτύσσει μὲν εἰς ἔχυτὸν τὰ
φύλλα πρὸ τῆς γῆλου ἀνατολῆς, ἀνα-
τέλλοντος δὲ γῆλου ἀναπτύσσει κατὰ
μικρόν, καὶ ἐφ' ὅσον ὁ γῆλος πρὸς
τὸ μεσουράνημα ἀναβαίνει, ἐπὶ
τοσοῦτον ἔξαπλοι τὰ φύλλα· ἐφ'
ὅσον δὲ ἀπὸ τοῦ μέσου πρὸς δύσιν
κάτειναι, κατὰ μικρὸν συστέλλει τὰ
φύλλα· *καὶ* δοκεῖ οὐτος οὐχ ἡτον
τῇ τῶν φύλλων ἔξαπλώσει τε καὶ
συστολῇ τιμέν τὸν γῆλον ἢ αἱ δινήρω-
ποι τῇ τῶν γονάτων κλίσει καὶ τῇ
τῶν χειλῶν κινήσει.

Οὐ μόνον δὲ ἐν φυτοῖς, ἀλλὰ
ἔχεις ζωῆς, ἀλλὰ καὶ ἐν λίθοις
καθηρότεν ἔξεστι μίμησιν καὶ μέθεξιν
τινα τῶν ἀνω φύτων, καθάπερ
ὁ γῆλίτης λίθος ἀπίσιος χρυσαῖς
μιμεῖται τὰς γῆλακὰς ἀπίνακας λίθος
δέ, ὃς καλεῖται σύρανος ὅμικα τὴν
γῆλου ὅμικα, μορφὴν ἔχει ὄμοιον
κόρηγρον ὅφθαλμον, καὶ ἐκ μέσης τῆς
κόρης ἐκλάμπει αὐγὴ. καὶ ὁ σελη-
νίτης λίθος κατὰ σχῆμα σεληνῆ
κερατοειδεῖ ὅμοιος ὅν διά τινος
ἔχυτος ἀλλοιώσεως τῇ σεληνικῇ
ἐπεται κινήσει. ὁ δὲ γῆλος σέληνος λίθος
μιμεῖται ὄπωσον σύνοδον γῆλου καὶ
σελήνης καὶ σχηματίζει τῷ χρώματι
οὔτω τῶν θείων πάντα ἔστιν μεστά,
τὰ μὲν χθόνια τῶν οὐρανίων, τὰ δὲ
οὐράνια τῶν ὑπερουρανίων, κατόι
πρόσεισι πᾶσα τῶν ὄντων τάξις
μέχρι τοῦ ἐσχάτου. ἀ γάρ ὑπὲρ
τὴν τῶν ὄντων τάξιν συνάγεται· ἐν
τῷ ἑνὶ, ταῦτα ἐφεξῆς πλατύνεται
ἐν τῇ ὑποβάσει, ὅπου ἀλλακτικαὶ

110 super ordinem rerum colliguntur in uno, haec deinceps dilatantur in descendendo, ubi aliae animae sub numinibus aliis ordinantur. deinde et animalia sunt solaria
 115 multa, velut leones et galli, numinis cuiusdam solaris pro sua natura participes: unde mirum est, quantum inferiora in eodem ordine cedant superioribus, quamvis magnitudine potentiaque non cedant. hinc ferunt gallum timeri a leone quam plurimum et quasi colique cuius rei causam a materia sen-
 120 tive assignare non possumus, sed solum ab ordinis superni contemplatione, quoniam vide- licet praesentia solaris virtutis convenit gallo magis quam leoni;
 125 quod et inde appetet, quia gallus quasi quibusdam hymnis applau- dit surgenti soli et quasi advocat, quando ex antipodum medio caelo ad nos deflectitur. et quandoque
 130 nonnulli solares angeli apparuerunt formis eiusmodi praediti, atque cum ipsi in se sine forma essent, nobis tamen, qui formati sumus, occurre formati. non-
 135 nunquam etiam daemones visi sunt solares leonina fronte, quibus cum gallus obiceretur, repente disparuerunt. quod quidem inde procedit, quod semper quae in
 140 eodem ordine constituta inferiora sunt, reverentur superiora; quemadmodum plerique intuentes virorum imagines divinorum hoc ipso aspectu vereri solent turpe
 145 aliquid perpetrare.

οὐδὲν ἀλλοις ἐφόροις τάπτονται. ἔπειτα καὶ ζῷα ἔστιν ἥλιακά πολλά, ὡσπερ λέοντες καὶ ἀλεκτρυόνες, διάμυνός τινος ἥλιακοῦ κατὰ τὴν ἔσυνην φύσιν μετέχοντες.

ὅτεν θαυμαστὸν δοσον τὰ κατώτερα ἐν τῇ αὐτῇ τάξει λείπεται τῶν ὑπερέρων, καίτοι μεγάθει καὶ δυνάμει μὴ λειπόμενα. ἐντεῦθεν λέγουσι τὸν ἀλεκτρυόνα φοβεῖσθαι ὅπο τοῦ λέοντος πλείστον δοσον καὶ οἰον θρησκεύεσθαι· οὐ τὴν αἰτίαν εἰς ὅλην ἡ αἰσθήσιν ἀναφέρειν οὐ δυνάμειται, ἀλλὰ μόνον εἰς τὴν τῆς ἀνωθεν τάξεως θεωρίαν, ἐπειδὴ λογούτις ἡ τῆς ἥλιακῆς δυνάμεως παρουσίᾳ προσήκει ἀλεκτρυόνι μελλον ἢ λέοντι· διὸ καὶ ἐντεῦθεν φαίνεται, ὅτι ὁ ἀλεκτρυόνιον οἴον ὑμνοῖς τισὶν ἐγκωμιάζει ἀντιτέλλοντα τὸν ἥλιον καὶ οἰον προσκαλεῖται, ὅτε ἐκ τοῦ τῶν ἀντιπόδων μεσουρανίματος πρὸς ἥμας τρέπεται. καὶ ἐνίστε ἄγγελοι τινες ἥλιακοι ἀνεψάνησαν τοιαύτας μορφάς προβεβλημένοι καὶ αὐτοὶ καθ' αὐτοὺς ἀμόρφωτοι ὅντες ἥμιν διως μορφωτοὶ οὖσιν ἐνέτυχον μορφωτοί. ἐνίστε δὲ καὶ διάμυνες ὄφιησαν ἥλιακοι λεοντοπρόσωποι, οἱ ἀλεκτρυόνος προτατίθεντος ἐξαιτίας ἡρανίσθησαν. οὐ δημιουργία, ὅτι ἀεὶ τὰ ἐν τῇ αὐτῇ τάξει κατωτέρῳ τεταγμένα σέβεται τὰ ἀνωτέρῳ· καθάπερ πλείστοι θεώμενοι ἀνδρῶν εὐκόνας θείων αὐτῇ ταύτῃ τῇ θέᾳ αἰσχύνονται αἰσχρόν τι δρῶν.

Ut autem summatim dicam, alia ad revolutiones solis correvoluntur, sicut plantae, quas diximus; alia figuram solarium radiorum quodammodo imitantur, ut palma, dactylus; alia igneam solis naturam, ut laurus; alia aliud quiddam: videre sane licet proprietates, quae colliguntur in sole, passim distributas insequentibus in solari ordine constitutis, scilicet angelis, daemonibus, animis, animalibus, plantis atque lapidibus. Quocirca sacerdotii veteris auctores a rebus apparentibus superiorum virium cultum adinvenerunt, dum alia miscerent, alia purificarent. miscebant autem plura invicem, quia videbant simplicia non nullam habere numinis proprietatem, non tamen singulatim sufficientem ad numinis illius adovationem. quamobrem ipsa multorum commistione attrahebant supernos influxus atque quod ipsi componendo unum ex multis conficiebant, assimilabant ipsi uni, quod est super multa, constituebantque statuas ex materiis multis permistas, odores quoque compositos, colligentes arte in unum divina symbola reddentesque unum tale, quale divinum existit secundum essentiam, comprehendens videlicet vires quam plurimas. quorum quidem divisio unamquamque debilitavit, mistio vero restituit in exemplaris ideam. nonnunquam vero herba una vel lapis

"Ina δὲ συλλαβών εἶπω, ἂλλα ταῖς γῆσι περιφοραῖς συμπεριφέρεται, ὥσπερ τὰ φυτὰ ἡ εἰπομένη ἄλλα τὸ σχῆμα τῶν γῆλικῶν ἀκτίνων ὅπωσδε μιμεῖται, ὥσπερ φοίνιξ καὶ δάκτυλος· ἄλλα τὴν ἐμπύριον γῆσι φύσιν, ὥσπερ οὐδέρην, ἄλλα ἄλλο τι. ὅραν γοῦν ἔχεστι τὰς ιδιότητας τὰς ἐν γῆλιρ γῆμένας χύδην διανεμήσεις τοῖς ἔχεις ἐν τῇ γῆλικῃ τάξει τεταγμένοις, οἷον ἀγγέλους δαιμονίων φυγαῖς ζῷοις φυτοῖς καὶ λίθοις. διὰ τοῦτο οἱ τῆς παλαιᾶς ἱερατικῆς πατέρες ἐκ τῶν φαινομένων τὴν τῶν ὑπερτέρων δυνάμειν θρησκείαν ἔξεύρον τὰ μὲν μηρύντες τὰ δὲ καθαίροντες. ἐμέγνυον δὲ πλείονα ἄλληλοις, διότι ἔωρων τὰ ἀπλά τινὰ ἔχειν τοῦ θείου ιδιότητα, οὐ μέντοι μοναχοὶ ἀρκοῦσσαν πρὸς τὴν τοῦ θείου ἐκείνου πρόσκλησιν.

διὰ τοῦτο αὐτῇ τῇ πολλῶν συγκράσεις ἐπήγοντο τὰς ἀνωθεν ἐπιρροίας, καὶ οὐ αὐτοῖς συντίθενται ἐν ἐκ πολλῶν ἐποίουν, ἀφωμοίουν αὐτῷ τῷ ὑπὲρ τὰ πολλὰ ἐνὶ καθίδρουν ἀγάλματα ἐκ πολλῶν ὄλλων συγκεκραμένα δισμάς τε συνθέτους, συναγερόντες εἰς ἐν τὰ θεῖα σύμβολα καὶ ἐν τοιούτον ἀποτελοῦντες, οἷον τὸ θείον ὑφέστηκεν κατ' οὐσίαν, περιλαμβάνον δυνάμεις ὡς πλείστας· ὃν μὲν η διαίρεσις ἔκάστην γῆμύδρωσεν, η δὲ σύγκρασις ἀποκατίστησεν εἰς τὴν τοῦ παραδείγματος ιδέαν. ἐνίστε δὲ φυτὸν ἐν η λίθος εἰς πρὸς θείον ἀρκεῖ ἔργον. ἀρκεῖ γάρ κνήμιον(?) πρὸς αἰφνιδίαν θείου τινὸς ἐπιφά-

unus ad divinum sufficit opus. sufficit enim cnebison [id est carduus] ad subitam numinis 195 alicuius apparitionem, ad custodiā vero laurus, racchinum [id est genus virgulti spinosum], cepa, squilla, corallus, adamas, iaspis; sed ad praesagium cor 200 talpae, ad purificationem vero sulfur et aqua marina. Ergo sacerdotes per mutuam rerum cognationem compassionemque conducebant in unum, per repugnatiā expellebant, purificantes cum oportebat sulfure atque asphalto [id est bitumine], aqua aspergentes marina (purificat enim sulfur quidem propter 205 odoris acumen, aqua vero marina propter igneā portionem) et animalia diis in deorum cultu congrua adhibebant ceteraque similiter. quamobrem ab iis 210 atque similibus recipientes pri-
mum potentias daemonum cognoverunt, videlicet eas esse proximas rebus actionibusque naturalibus, atque per haec 215 naturalia, quibus propinquant, in praesentiam convocarunt. deinde a daemonibus ad ipsas deorum vires actionesque processerunt, partim quidem docen- 220 tibus daemonibus addiscentes, partim vero industria propria interpretantes convenientia symbola, in propriam deorum intelligentiam ascendentēs; ac denique 225 posthabitatis naturalibus rebus actionibusque ac magna ex parte daemonibus in deorum se consortium receperunt.

νειαν, πρὸς δὲ φυλακήν δάφνη, δάρμανος (?), κρόμμιον, σκίλλα, κοράλλιον, ἀδάμας, λάσπις· ἀλλὰ πρὸς μαντείαν καρδία ἀσπάλαχος, πρὸς δὲ κάθαρσιν θεῖον καὶ οὐδωρ θαλάσσιον.

οἱ οὖν ἵερεῖς διὰ τὴν πρὸς ἄλληλα τῶν πραγμάτων συγγένειαν καὶ συμπάθειαν συνῆγον εἰς ἓν, διὰ δὲ τὴν ἐναντίωσιν ἀπίλαυγον, καθαίροντες δὲ διεχρήν θείων καὶ ἀτράπτῳ, περιφραίνοντες οὐδατι θαλασσήν (καθαίρει γάρ θείον μὲν δὲ οὐδιης δέξιτης, οὐδωρ δὲ θαλασσίον διὰ τὴν ἐμπύριον μερίδα) καὶ ζῆρα τοῖς θεοῖς ἐν τῇ θηρισκείᾳ σύμμετρα προστήγον καὶ τὰ λοιπὰ δμοίως. διὰ τοῦτο ἀπὸ τούτων καὶ τῶν τοιούτων ἀρχόμενοι πρῶτον τὰς τῶν δαιμόνων δυνάμεις κατέμαθον οὕτας προσεχετάτας τοῖς φυσικοῖς πράγμασι καὶ ἔργοις, καὶ διὰ τούτων τῶν φυσικῶν, οἷς εἰσι προσεχεῖς, εἰς παρουσίαν συνεκάλεσσαν· εἴτα ἀπὸ τῶν δαιμόνων πρὸς αὐτὰς τὰς θεῶν δυνάμεις καὶ ἐνεργείας προσήλθον, τὰ μὲν διδασκόντων τῶν δαιμόνων προσμανιθάνοντες, τὰ δὲ ιδίᾳ φιλοπονίᾳ ἐρμηνεύοντες τὰ προσήκοντα σύμβολα, εἰς τὴν σίκείαν θεοῖς νόησιν ἀναβαίνοντες· καὶ τέλος ὑπεροφθέντων τῶν φυσικῶν πραγμάτων καὶ ἔργων καὶ ἐκ τοῦ πλείστου μέρους τῶν δαιμόνων εἰς τὴν θεῶν συγουσίαν ἀνεγκάρησαν.

Adnotationes.

3 Paulatim et certo quodam ordine ad deos ascendendum esse saepius dicit Pr., velut in Parm. 990,²² sqq. De amatoribus cf. in Alcib. 329,² et saepe.

12 πάντα ἐν πᾶσιν, cf. inst. theor. 103 theor. Plat. 275 in Tim. 147b in Crat. 67 Jambl. ap. Stob. I 365,12.

19 eodem exemplo utitur in remp. II 161,21 (cf. II 300,²²) ubi adscripti Plin. XXII 57.

23 σεληνοτρόπιον hoc tantum loco commemorari videtur, fictum a paradoxographo aliquo. *selinetropias* perperam Aldina.

33 ab eo coni. Gercke vertens ἀπ' αὐτῆς τῇς . . . περιδι-
νήσεως.

34 structuram non prorsus intellego; *compositum* esse
συσταθέντα acute coniecit Gercke.

73 de loto eadem Plin. XIII 108.

84 intellegerem *genuum*.

91 ἡλίτης cf. Damasc. vit. Isid. 233. Hunc dicere videtur Plin. XXXVII 181: *solis gemma candida est, ad speciem sideris in orbem fulgentis spargens radios.* cf. quae ibi adnotat Mayhoff.

97 *selenitus* Aldina.

Eadem tradit Plin. I. c.: *selenitis ex candido tralucet melleo fulgore imaginem lunae continens, redditque ea in dies singulos crescentis minuentisque sideris speciem.* cf. Damig. 36 Cyran. 27,¹⁷ (Lapidaires grecs ed. de Mély et Ruelle. Paris 1898).

121 cf. Geop. II 42,3 Alex. Aphr. probl. I p. 4,²² Id. Plin. VIII 52 X 48.

134 cf. in remp. I 39,¹ sqq.

135 Daemones ἡλιακούς et σεληνιακούς novit Proclus ἐν ὑποτυπώσε: τῇς Ηλιανικής φύλασσοφίας apud Lydum de mens. 71,16.

157 Lyd. de mens. 68,4 τὴν δάφνην δὲ οἱ παλαιοὶ τῷ Ἀπόλλωνι καθιεροῦσιν, δτι πυρὸς πλῆρες τὸ φυτόν, ὡς φησιν ὁ Πλούταρχος, καὶ ὁ Ἀπόλλων πῦρ. cf. Geop. XI 2,4 Plin. XVI 207.

162 ἄγγελοι διάμονες φυχαί saepe a nostro hoc ordine enumerauntur; cf. in remp. II 243,¹⁸ apud Psell. hypot. dogm. Chald. § 22 sqq. (Bresl. phil. Abh. VII 1 p. 75) Jambl. apud Stob. I 378,³ 455,⁴ Herm. trism. ibid. 408,²⁴.

180 tale signum πάνθεον describit Auson. epigr. 48,49 p. 330 Peiper. Baumann Festschr. f. d. 36. Phil. Vers. 1882 p. 16 sqq. Friederichs Berl. ant. Bildw. II n. 1988 sq. Drexler in Roscheri lex. I 1534 II 546.

193 cnebison quid sit nescio, nec magis quid raceinum.

194 qui numen aliquod excitatur erant, φυλακτήριοι cavebant, ne a deo apparente, quem ut χθόνιον sanguinis avidum putabant, sive a daemone maligno dei speciem induente (Philostr. v. Ap. VI 11,6) interficerentur (cf. pap. Leid. apud Dieterich Abraxas 170,14 θύες δὲ λευκὸν ἀλέκτορα ἀσπιλὸν καὶ ἄλλον ἄφες καὶ περιστερὰν ὄμοιαν, ἵνα οὐ ἐὰν βούληται εἰσελθόν ὁ θεὸς πνεῦμα λάβῃ cf. Porph. de orac. philos. 148 Wolff, Kroll de or. Chald. 58 Grimm deutsche Myth. III 451 num. 499 Liebrecht zur Volkskunde 385 n. 1 C. Meyer Abergl. d. Mittelalters 291 Lubbock Ursprung der Cultur 302): pap. Paris. magna (Wessely Denkschr. d. Wiener Akad. XXXVI) 78,86 φυλακτήριον πόδες δαιμόνια. 257. 1071 etc. (cf. indicem s. v.). Laurus igitur talibus in rebus adhibetur saepissime: cf. pap. Berol. mag. I 6,40 Paris. 2582. 2679 Niclas ad Geop. XI 2,5 Riess ap. Pauly-Wissowa I 60,19 Heim Neue Jbb. Suppl. XIX 508 Heliod. Aethiop. 100,30. 175,27; in lauri foliis formulae magicae scribuntur pap. Paris. 2207 A 384 L 869. 889 W 204,23 Theod. Prisc. 276,18; pap. Berol. I 264 ubi in septem foliis lauri singuli χαρακτῆρες μαγικοί scribuntur: τοῦτο γάρ λέγεται μέγιστον σώματος φυλακτικόν, ἐν φι πάντες ὑποτάσσονται καὶ θάλασσα καὶ πέτραι φρίσσουσι καὶ δαιμονες φυλακτήρων (?) τὴν θεῖαν δύναμιν ἢν μέλλεις ἔχειν· ἔστιν γάρ φυλακτήριον μέγιστον τῆς πράξεως, ἵνα μηδὲν πτωγής. De cepae religione cf. pap. Paris. 1340 καὶ ἐντύγχανε κρατῶν κρόμμιον μονογενές Αἰγύπτιον (phylacterii causa), cf. 85. 2584 = 2650. 3260; de scilla Riess l. c. 67,50 Babick de deisid. veterum. Lips. 1891 p. 17 Geop. XV 1,7. De corallo Plin. XXXII 23 *harispices eorum (Indorum) vatesque in primis religiosum id gestamen amoliendis periculis arbitrantur: ita et decore et religione gaudent.* Orph. lith. 510 ισθι δ' ἀμαλδύνει σκορπία κέντρος δύνασθαι καὶ Περσιάδαο μένος μέγα κουράλιοι ἡδὲ παλαιμναίγν ανεμώλιον ἀσπίδα θεῖναι. 578 sqq. Geop. XV 1,81 ὁ κουράλιος λίθος κείμενος ἐν τῇ οἰκίᾳ πάντα φθόνον καὶ ἐπιβουλήν ἐλαύνει. Damig c. 7 (Pitra spic. Solesm. III 327) pap. Paris 2304; de adamante Plin. XXXVII 192 *anancitide (= adamante, cf. 61) in hydromantia dicunt evocari imagines deorum.* Orph. lith. 194: et deorum et hominum animos conciliat gestanti (ubi Salmasii conjecturam ἀναγκήτην pro ἀνακτίτην spernere non debebant Abel nec de Mély lapidaires grecs p. 142 cf. 27,8)¹⁾ Damig. 3 (Pitra spic. Solesm. III 326). — De iaspide

¹⁾ Ruellium et de Mélyum lapidiorum graecorum editores non eam quam debebant diligentiam adhibuisse suspicatus suspicionem confirmari

Plin. XXXVII 118 *totus vero oriens pro amuleto gestare eas traditur.*
 Nicol. Myr. apud Heim incant. mag. n. 177 *debet autem qui dicturus est adiurationem hanc in manu sua retinere lapidem iaspida . . . dein pone iaspidem in naribus sanguinem effundentes.*
 pap. Leid. (ed. Dieterich Neue Jahrb. Suppl. XVI) VI 28 (describitur δακτυλίδιον πρὸς πάσαν πρᾶξιν καὶ ἐπιτυχίαν, πρὸς βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας λίαν ἐνεργές): λαβὼν ἵσπιν ἀσφίζοντα ἐπίγραψον δράκοντα etc. Vides quantopere haec cohaereant: quae in libris magicis notae infimae praecipiuntur, transierunt in lapidaria speciem quidem aliquam disciplinae severioris affectantia (cf. Mesk I. e. 314 qui etiam gemmas vetustas quae ad nos pervenerunt non sine fructu adhibuit p. 317^a); ac ne Proclus quidem successor Platonis, quo nomine non sine aliqua ostentatione se appellat, talia legere et commemorare se indignum putavit.

199 prorsus idem tradit Plin. XXX 19 *nullis aequo credunt extis, nullum religionum capacius iudicant animal, ut si quis cor eius recens palpitansque devoret, divinationes et rerum efficiendarum eventus promittant.* Lapid. gr. 55,2 εἰ τις δὲ τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἔτι σπάρουσαν καταπίνει, πρόγνωσιν λάβοι τῶν μελλόντων καὶ τῶν ἐπ' αἰώνος (ἐν ἄλλῳ γράφεται [sic edendum, non γράφει] τὴν ἐπ' αἰώνων).

210 de aqua marina cf. doxogr. 381 Diels.

215 verti incipientes.

vidi collato tractatu, quem edidit Mesk Wien. Stud. XX 309 sqq.; quem illi eodem tempore ediderunt p. 175 sqq. Scribunt igitur p. 175,20 τὸν φοροῦντα ποιῆσαι . . . ἐπιχειρήν τε καὶ εὐθύνετον καὶ παντοδύναμον καταπράττοσθαι: at in codice est ἐπιχειρήν et πάντα δυνάμενον. p. 176,5 λέθος βαρυλώνος est ἡδὸς εἰς ἀσπέρας (καὶ) ἥλιος ἀνατολή, in codice extat: ἡδὸς ὁσπερ ἥλιοι ἀνατολή. Talia permulta in paucis paginis deprehendi; quae si non in collatione eis tradita (praef. XIV) recte enotata invenerunt, at certe sentire debebant ea partim Graeca non esse partim absurdā. Ceterum haud indigna sunt ad quae animum attendas hymnorum fragmenta versibus herolcis et trimetris conscriptorum, sed mendis foedissimis obrutorum, quae partim emendari possent, si codicum lectiones maiore diligentia enotatae essent (e. g. p. 19,18 corrigendum est: καὶ σκότος ἐστιν ὑπερθεός θεοῖς αὐτοῖς ἀλλάζον); magis etiam incantamenta, quibus Heimii collectio utilis sed iam dudum non sufficiens (quantum enim accessit ex Theodoro Prisciano a Rosio edito!) augeri potest. Velut si quis thysidis plantae et thysitae lapidis quaternas drachmas in poculos mittat Dionysi nomine dicto, omnes qui inde potaverint abibunt ἄριστοντες καὶ εὐχαριστοῦντες, ἐπι εὐθύνας ἡμέρας δέκοπτα p. 23,3; interdum praecipitur ut eius nomen dicatur, cui medendum est, ut p. 55,19, 57,1 (cf. Heim n. 1 sqq. Philol. N. F. XI 131); Ἐφέσια γράμματα et litteras (de quibus modo praeclare disputavit Dieterich mus. Rhen. LVI 77 sqq.) habes p. 11,13 etc. Locus admodum memorabilis est p. 23,16, ubi nominis Dionysiaci duae formae proferuntur ex duobus quibus usus est compilator anctoribus Cyrano et Harpoeratione, quorum ille ethnicam formam servavit οὐα βασιλεὺς Διόνιος, hic Christi nomen immisit.

ALFREDVS GERCKE GUILELMO KROLL S. P. D.

Philosophus sine dubio manerem, si tuum exemplar, mi Kroll, secutus in re tam tenebrosa et periculosa tacerem. neque enim litteras equidem acumine oculorum tuorum dispectas et tua diligentia enotatas adeo distinguere et supplere possum, ut auctoris ipsa verba aut totos versus recuperem. neque hoc mihi in animo est, ut ad umbilicum pervenire, sed ut tibi ceterisque, qui mira ista frustula lecturi sint, ansam et materiam disceptandi struere coner.

quamquam enim dubius in singulis fere omnibus haereo, tamen de consilio auctoris certiores nos fore mihi persuasi. statim enim postquam litterarum vestigia mihi monstravisti atque argumentum ipsum quale videretur mecum communicavisti, mihi Ovidianum Metamorphoseon exordium in mentem venit. simili enim ratione papyri vv. 5—8 οὐτε οὐπώ οὐδέ exhiberi putavi qua a Nasone ponи non nec nullus adhuc memineram: itaque illum quoque poetam Graecum de pristino caeli terraeque statu loqui conieci. atque hanc quidem conjecturam tu quoque probabis, ubi Ovidii versus inde a quinto libri primi contuleris:

- 5 Ante mare et terras et quod tegit omnia caelum
unus erat toto naturae vultus in orbe,
quem dixere Chaos; rudis indigestaque moles
nec quicquam nisi pondus iners congestaque eodem
non bene iunctarum discordia semina rerum.
10 nullus adhuc mundo praebebat lumina Titan,
nec nova crescendo reparabat cornua Phoebe,
nec circumfuso pendebat in aëre tellus
ponderibus librata suis, nec brachia longo
margine terrarum porrexerat Amphitrite.
15 quaque (?) erat et tellus, illic et pontus et aether.
sic erat instabilis tellus, innabilis unda,
lucis egens aér: nulli sua forma manebat . . .

Prorsum idem est nostri auctoris initium ($\piρόσθις γέρο = ante$), neque cetera usque ad v. 10 adeo discrepare videntur. atqui quattuor primis Ovidii versibus huic dissertationi praemissis tres poetae Graeci respondent iisque magis, si recte conieci, ad vv. 11—15 quam ad carmen Romanum ex Epicuri horto decerptum accommodati. deam enim vel potius Musam vv. 11 et 13 allocutus vates ex mea sententia est; neque huic opinioni plenaе lunae memoria v. 12 interposita obstat, si quidem Musam Uraniam ipsam, siderum reginam, esse nobis fingimus. totum igitur carmen quod exstat

hymnum quendam in Uraniam prolatum esse putaverim, neque Ovidio notum neque ad eius exemplar formatum, et tamen aliquo modo cum carminibus Alexandrinorum vetustis conexum. olim sane nostri versus amplioris operis nisi prooemium efficere vix potuerunt: qua de causa intra lineas 1 et 2 πρόλογος(?) interpositus legebatur, si hoc tragoediae comoediaeque nomen exordii ultra valere mihi concedis.

Jam audi versus, quales coniectando restituere ausus ab aliis correctum iri spero, neque vero ipsos recuperari posse et meas vires deficere angustiis temporis pressus ingenue profiteor. neque nomen poetae aut operis titulum novi: exempli causa vel prima linea expletor.

- 1 Ἐμμενίδου περὶ κοσμογονίας πρὸς Οὐρανίαν
〈πρόλογος〉.
- 2 Οὐρανία, σκιρτή[μα]τά [του πτεροφοίτου δεῖσω
ἀρχαίνη γένεσιν τ' αὐτήν θ' ἵππους ἀνάγοντας
φέγγος [ματ]τίζουσαν Ἐγγύβολου Ἀπόλλωνος.
- 3 πρόσθε γάρ οὔτε ταχέως δράμον διτέρες οὔτε παρείρον·
Γαῖα καὶ Ἡριγένεια [Χάει δεδημημέναι αἰνῆ
οὐπω ἀκοιμήτοι φορ[ὴν ἰδον] Ἡελίοι·
οὐδὲ αὐτὸς Φαέθων ἀνέλαυψεν ἐνὶ σκοτομήνῃ.
νυκτὶ [δέ] ἐών ἀλαζῇ κεκερασμένος ἔπλετο κόσμος,
- 4 Φοῖρος ἐπει δέ ἀνέτειλε [θεοῖς οὐκ, οὔτε βρότοις].
ταῦτά σοι δεῖσω τέρψιν [γούσ, ής γε Σελήνη
πλησιφαῖς ἐψαυσε καὶ Ἡλίος ἀστροδίαιτος,
σὸν κλέος ἀγγέλλων [ἥδ' ὑψίστοιο Τιτᾶνος.
τῶν] πόθος ἀρχομένῳ μοι ἐνὶ στήθεσσιν δρωρε
5 καὶ πολλοῖς ἐτέεσσι [καμουμένῳ οὐποτε λήξει.

Vale atque audacie meae ignosce.

Gr. a. d. VIII. Kal. Febr.

